

Het hoogmoedige Amsterdam stopt pretentie om aardgasvrije klimaatstad te worden stiekem weg

Door [Calvin Schukkink](#) - 6 februari 2025

Geplaatst in [Amsterdam](#) - [Energietransitie](#) - [Klimaat](#)

In 2040 wilde Amsterdam volledig aardgasvrij zijn en alles vervangen door warmtenetten en elektrische verwarming. Maar nu, al vijftien jaar voor de gestelde deadline, trekt de gemeente stilletjes de pijnlijke conclusie dat dit doel niet behaald zal worden.

Warmtenetten liggen op zijn gat, windturbines mogen nergens staan, het stroomnet raakt overbelast en Amsterdam raakt niet van het gas af: de borstklopperige hoofdstad gaat aan zijn eigen morele verhevenheid ten onder.

De Rijksoverheid wil dat Nederland in 2050 geen CO2 meer uitstoot. Koken op gas en verwarmen op aardgas is daarom, als het aan de overheid ligt, vanaf dan niet meer mogelijk. Daarvoor moeten ongeveer 7 miljoen woningen en 1 miljoen andere gebouwen aardgasvrij zijn. Wat de woningen betreft, komt dat neer op ongeveer 300.000 stuks die ieder jaar van het gas af zouden moeten.

De gemeente Amsterdam denkt daar een schepje bovenop te kunnen gooien: na de verkiezingswinst van GroenLinks bij de Amsterdamse gemeenteraadsverkiezingen in 2018 legde het gemeentebestuur de ambitie vast om de hele stad al in 2040 volledig van het aardgas af te hebben - tien jaar eerder dan de rest van Nederland.

Het Amsterdamse doel is om in 2030 zeker 110.000 woningen op warmtenetten aan te sluiten: een vorm van stadsverwarming waarbij een groep woningen en gebouwen aangesloten zitten op een grote, centrale warmtebron die via buizen warm water naar huizen stroomt om ze op te warmen. Naast de

Het hoogmoedige Amsterdam stopt pretentie om aardgasvrije klimaatstad te worden stiekem weg

aanleg van warmtenetten maakte de gemeente ook plannen voor de bouw van windturbines en een biomassacentrale, allemaal onder het mom van 'Amsterdam aardgasvrij'.

Aanleg warmtenetten

Amsterdam wilde samen met energieleverancier Vattenfall en woningcorporaties beginnen met stadsverwarming in sociale huurwoningen in onder meer Amsterdam Nieuw-West en Amsterdam-Noord. Daar werden de bestaande woningen, ondanks eerder verzet van de bewoners, van het gas gehaald en aangesloten op het warmtenet van monopolist Vattenfall, met de belofte dat de prijzen voor het warmtenet niet duurder zouden zijn dan de verwarming op gas.

Ook de woningcorporaties en de gemeente gingen ervan uit dat de prijzen niet hoger zouden uitvallen dan de prijzen voor aardgas. Daarnaast had de gemeente Amsterdam in 2021 een afspraak met Vattenfall over de tarieven gemaakt, namelijk dat deze van alle Nederlandse warmteleveranciers bij de goedkoopste 25 procent zou blijven.

Bijna 60.000 woningen en enkele jaren later, in 2024, verhoogde Vattenfall tóch haar tarieven, omdat voor haar de kosten van personeel, materiaal en inhuur dusdanig gestegen waren, dat het verhogen van de tarieven nodig was om tot een 'redelijk rendement te kunnen komen,' aldus een woordvoerder van Vattenfall tegen Het Parool.

Om toch ergens wat winst te kunnen behalen, gooide Vattenfall in 2024 het vastrecht omhoog met 30 procent: Amsterdammers die op het warmtenet zaten aangesloten betaalden ineens geen 600, maar bijna 800 euro, en dat nog voordat de meter begon te lopen. Dat schoot zowel bij de huurders, wier energierekening plotsklaps stukken duurder werd, als bij de woningcorporaties in het verkeerde keelgat, omdat zij de belofte aan huurders hadden gedaan om de stijging van de vaste kosten voor de huurders voor hun rekening te nemen.

Compensatie gedupeerde huurders

Vrezend voor verder oplopende kosten (het was dat jaar de bedoeling dat nog enkele duizenden woningen zouden worden aangesloten op het warmtenet, waar ook het vastrecht stukken duurder zou zijn), zegden de woningcorporaties een jaar geleden hun medewerking aan het grote warmteproject op. Het Amsterdamse gemeentebestuur poogde om de woningcorporaties nog enigszins tegemoet te komen door een deel van deze kosten voor eigen rekening te brengen.

Zo trok de gemeente in 2024 ongeveer 4 miljoen euro uit om ongeveer 2000 huishoudens te compenseren. Later bepaalde de gemeente dat het om 800 huishoudens zou gaan, omdat aan hen nadrukkelijk de toezegging is gedaan dat ze niet meer zouden betalen voor het warmtenet. Afgelopen jaar kregen deze huishoudens bijna 200 euro aan compensatie van de woningcorporaties.

Vanaf 2025 zal de gemeente met een regeling komen om de gedupeerde huurders te compenseren.

Het hoogmoedige Amsterdam stopt pretentie om aardgasvrije klimaatstad te worden stiekem weg

Daarbij gaat het alleen om huurders aan wie een toezegging is gedaan door de gemeente. Huurders die zijn geraakt door de tariefverhoging, maar aan wie geen toezegging is gedaan, komen niet in aanmerking voor compensatie.

Peperduur warmtenetproject op zijn gat

Tegelijkertijd kwam toenmalig klimaatminister Rob Jetten (D66) met een spoedwet waarin hij de maximale kostenstijging die Vattenfall en andere warmte-aanbieders vanaf 1 januari 2025 mogen vragen, aan banden legt. Dat viel bij Vattenfall in het verkeerde keelgat, omdat deze maatregel de investeringen in de warmtenetten te onzeker zou maken.

In maart 2024 besloot Vattenfall zelf dan ook om de aanleg van warmtenetten in Amsterdam te staken: de aansluiting van 7.000 tot 15.000 bestaande woningen op het warmtenet viel ineens stil. Vattenfall besliste alleen nog door te gaan met nieuwbouw.

En daarmee is Vattenfall de tweede energiegi-gigant die de aanleg van warmtenetten staakt: zo trok Eneco in april van vorig jaar de stekker uit de aanleg van warmtenetten in Utrecht. Ook Eneco heeft twijfels of de gemaakte investeringen kunnen worden terugverdiend.

De grootschalige aanleg van warmtenetten blijkt peperduur, waardoor de energiebedrijven de rekening neerleggen bij de huurders. De kosten komen voor rekening van de corporaties en gemeente, die ook zoveel geld niet kunnen ophoesten. Inmiddels ligt de aanleg van warmtenetten op zijn gat, en worden in woningen zelfs cv-ketels geplaatst: een vernederende nederlaag voor het linkse Amsterdamse stadsbestuur.

Niet alleen de aanleg van warmtenetten blijkt een hindernis voor de ambitie van het groene en linkse Amsterdam om koploper te zijn in de race voor het klimaat en tegen het aardgas. Want als het aan Amsterdam ligt, is niet alleen iedere woning aangesloten op het warmtenet, maar staan er ook nóg meer windmolens: 17 stuks (50MW) als het kan, te verdelen over locaties in Amsterdam Zuidoost, de Noorder IJ-plas en in de haven.

Ook wat dit hoogst iconische plan betreft heeft de gemeente de wind niet bepaald in de rug: in oktober van vorig jaar besloot de gemeente definitief dat er geen windturbines zouden komen bij de recreatieplas Gaasperplas in Amsterdam-Zuidoost, nadat meer dan 2100 bezwaren van bewoners en organisaties waren ingediend over de mogelijke komst van de turbines in dat gebied.

Provincie blokkeert windmolens

Daarbovenop besloot de provincie Noord-Holland in november van 2024 om geen vergunning te verlenen voor de bouw van drie windturbines aan de andere kant van de stad, bij de Noorder IJ-plas. De gemeente gaat in beroep bij de rechter tegen dit afwijzingsbesluit van de provincie.

Het hoogmoedige Amsterdam stopt pretentie om aardgasvrije klimaatstad te worden stiekem weg

Vooruitlopend daarop heeft de gemeente al wel vast een lening gesloten voor het reserveren van het stuk grond op de Noorder IJ-plas waar de windmolens zouden komen te staan en zelfs al enkele buizen in de grond gestopt.

Pijnlijke *reality checks*

Een extra doorn in het oog van zowel stadsbestuur als de landelijke en Brusselse politiek was de conclusie dat de eerder door PvdA-politicus Frans Timmermans en oud-klimaatminister Rob Jetten als 'klimaatneutraal' bestempelde biomassaverbranding tóch een stuk vervuilerder en klimaatonvriendelijker blijkt dan eerder gedacht.

Waar het vorige kabinet nog zo overtuigd was van het feit dat in de transitie naar een klimaatneutraal 2050 'een belangrijke rol is weggelegd voor duurzame biograndstoffen,' aldus Jetten in een Kamerbrief in 2023, is de druk tegen biomassaverbranding dusdanig groot geworden dat ook het plan om in het tegen Amsterdam gelegen Diemen een biomassacentrale te bouwen afgelopen oktober door Vattenfall zelf is ingetrokken. Deze biomassacentrale zou de grootste worden van Nederland, en zou maar liefst 80.000 woningen in Amsterdam en Almere verwarmen.

Het volledig vastlopen van de aanleg van warmtenetten, moeite met de plaatsing van windmolens door bezorgde burgers of afkeurende provincie en het moeten afschieten van de bouw van een biomassacentrale door veranderde opvattingen over de duurzaamheid van biomassaverbranding: alles wijst erop dat de morele borstklopperij van het stadsbestuur van Amsterdam compleet averechts uitpakt.

Inmiddels wijzigt wethouder Zita Pels (GroenLinks) haar koers, legt de schuld neer bij het Rijk en laat weten dat de gemeente vanaf nu 'vol inzet' op warmtepompen (hybride en elektrisch). De Amsterdammer krijgt de opdracht om zijn woning maar beter te isoleren.

Gemeenteraadslid Kevin Kreuger van JA21 heeft een debat aangevraagd waarbij hij wethouder Pels aan de tand wil voelen over haar alternatieve plan. Hij noemt de warmtepompen erg duur en vraagt zich af of dit ook niet weer een onhaalbaar plan is, gezien de beperkte capaciteit op het stroomnet. Hoe dan ook: het trotse Amsterdam Aardgasvrij 2040 is van de baan.

[Calvin Schukkink](#) is verslaggever van Wynia's Week en masterstudent staats- en bestuursrecht aan de universiteit Utrecht. Hij komt uit Enschede.

Wynia's Week verschijnt drie keer per week, **156 keer per jaar**, met even onafhankelijke als broodnodige artikelen en columns, video's en podcasts. U maakt dat samen met de andere donateurs mogelijk. Doet u weer mee, **ook in 2025?** Kijk [HIER](#). Hartelijk dank!